

**KORRUPTSIOONIVASTASE
VÕIMEKUSE UURING
EESTI**

Üldkokkuvõte ja soovitused

www.transparency.ee

Üldkokkuvõte

Aruandes kasutatud hindamisviis pakub raamistiku erinevate ühiskondlike institutsioonide korrupsioonivastase võitluse ja ennetustöö tõhususe analüüsimiseks. Hästi toimiv korrupsiooni ennetusele suunatud süsteem tõkestab korrupsiooni ning aitab kaasa võitlusele võimu kuritarvitamise, ametialaste kuritegude ja avalike ressursside omastamise jm vastu. Korrupsiooni ennetusele suunatud süsteemide tugevdamisel edendatakse nii paremat juhtimist kõigis ühiskondlikes institutsioonides kui panustatakse õiglasema ühiskonna kujunemisse tervikuna. Hindamismetoodika on koostanud Transparency International.

Eesti korrupsioonivastase võimekuse uuring viidi läbi 2010.–2012. aastal. Uuring põhineb seaduste, eelnevalt tehtud uuringute, auditite ja rahvusvaheliste hinnangute analüüsil ning 40-l intervjuul (2–7 intervjuud samba kohta) ja vaatlleb perioodi 2009. aastast kuni 2012. aasta alguseni. Uuring on algselt kirjutatud inglise keeles ning hiljem eesti keelde tõlgitud ja toimetatud.

Raporti on üle vaadanud Transparency Internationali sekretariaat Berliinis ning kohalikest ekspertidest koosnev nõuandev kogu. Analüüsi metoodika kattub suures osas Transparency Internationali sekretariaadi välja töötatud NIS (National Integrity Systems) standardmetoodikaga, kuid siiski on mõned erinevused, mis tulenevad Eesti eripärast – Eesti korrupsioonivastase võimekuse uuringust on välja jäetud korrupsioonivastast ametit (anti-corruption agency) puudutav osa, kuivõrd seda Eestis ei eksisteeri, samuti ei sisalda Eesti raport valimiskomisjonide indikaatorit valimiskampaaniate reguleerimise kohta, kuna Eesti valimiskomisjonidel sellist funktsiooni ei ole. Lisaks eelnevale on Eesti uuringus mõnevõrra erinev ka avalikku sektorit käsitlev osa, nimelt on lisaks keskvalitsuse tasandile vaadeldud ka kohalike omavalitsustega seonduvat. Mõnel juhul näeb metoodika ette erandeid üldisest lähenemisest – näiteks ei hinnatud Riigikontrolli puhul vajalike vahendite tagatust seadusega, vaid hinnati ainult nende piisavust praktikas.

Eesti korrupsioonivastase võimekuse süsteemis on nii tugevaid kui nõrku külgi. **Analüüsitud sammastest on kolm tugevaimat õiguskantsler, Riigikontroll ning valimiskomisjonid.** Kahe esimese samba tugevus baseerub sarnastel aspektidel ning neid iseloomustab tegutsemine korrupsioonivastase poliitikaga tihedalt seotud valdkondades, läbipaistvus ning selge suunitlus eetilisele organisatsioonikultuurile. Mõlemad asutused on oma tegevustes sõltumatud, olgugi et eelarveläbirääkimised Rahandusministeeriumiga, mille üle teostatakse ka järelevalvet, võivad kohati tõstatada küsimuse mõjutatavusest, ei ole nende institutsioonide sõltumatus praktikas siiski probleem. Õiguskantsler ja Riigikontroll täidavad efektiivselt neile pandud ülesandeid – Riigikontroll teostab erinevaid finants- ja tulemusauditeid ning õiguskantsler teostab põhiseaduslikkuse järelevalvet ja käsitleb võimalikke põhiõiguste ning -vabaduste rikkumisi avalikke ülesandeid täitvate asutuste ja ametnike poolt ning hea halduse tava järgimist. Riigikontrolli ja õiguskantsleri tegevus leiab tänu ajakohastele ja informatiivsetele veebilehtedele ning nende tegevusvaldkonda kuuluvate probleemide süstemaatilisele väljatoomisele ka piisavalt meediakajastust ja mõlemal institutsioonil on seega avalikkuse silmis üpris positiivne ning tugev kuvand.

Kolmandal kohal on **valimiskomisjonide samm**. Valimiste korraldamist peetakse Eestis ausaks. Usaldus Vabariigi Valimiskomisjoni ja teiste valimiskomisjonide tegevuse vastu on üldiselt kõrge ning need institutsioonid on samuti läbipaistvad ja sõltumatud. Vaatamata spetsiaalselt valimiskomisjonidele suunatud korrupsiooni ennetavate meetmete puudumisele ei ole korrupsioon valimiste

korraldamisel praktikas probleem ning komisjonide liikmete eetilised standardid on üldiselt kõrged.

Valitsusel on Eesti poliitikas võrdlemisi domineeriv roll, täitevvõim on sõltumatu nii seaduslikust aspektist vaadelduna kui ka praktikas. Täitevvõimu käes on peamine initsiatiiv korruptsioonivastases tegevuses, kuid samas on mitmeid valdkondi, milles keegi juhtrolli haarata ei soovi – näiteks korruptsiooniriskide vähendamine kohalikes omavalitsustes ning avalikkuse üldine korruptsiooniennetuslik harimine.

Mõnevõrra problemaatiliseks võib täitevvõimuga seoses pidada ka seadusandliku võimu suhteliselt nõrka kontrolli täitevvõimu üle ning täitevvõimu kesiseid kaasamispraktikaid, sest kaasamist teostatakse tihti üksnes formaalselt. Samuti tuleb nõrkusena esile tuua, et korruptsioonivastane tegevus on seni olnud pigem suunatud avalikule teenistusele, mitte poliitikutega seotud korruptsiooniriskide vähendamisele. Vähene soov eneseregulatsiooniga tegeleda on aga Eesti poliitikas üldine probleem ning ei ole omane ainult täitevvõimule.

Nõrgemad riiklikke institutsioone käsitlevad sambad on avalik teenistus, seadusandlik võim ning erakonnad. Avaliku teenistuse puhul on peamiseks probleemiks regulatsioonide ning reaalse praktika vahelised erinevused ning samuti ressursside ja sõltumatuse küsimus ja seda eriti kohalike omavalitsuste tasandil. Seadusandlikku võimu iseloomustab vähene huvi Riigikogu liikmetega seotud korruptsiooniriskide ennetamise vastu ning leige suhtumine korruptsioonivastastesse reformidesse. Erakondade puhul on probleemid sarnased seadusandliku võimuga ning vaieldamatult suurim mure on erakondade soovimatus tegeleda poliitikut puudutava regulatsiooniga ja algatada korruptsioonivastaseid reforme, samuti jääb puudu läbipaistvusest erakondade ja valimiskampaaniate rahastamisel. Eelnevast tingituna on ka üldsuse usaldus Riigikogu ning erakondade vastu võrdlemisi madal.

Mis puudutab korruptiivse käitumise avastamist, uurimist ja sanktsioneerimist, siis hõlmavad tugevamad sambad mõistetavalt õiguskaitseasutusi ja kohtuvõimu, mõlemad sambad on oma üldvõimekuse poolest samal tasemel. Meedia puhul, kes seda rolli uuriva ajakirjanduse kaudu samuti täitma peaks, võiks korruptsioonijuhtumite avastamine ja uurimine olla senisest tõhusam.

Alates 2001. aastast on kõigi õiguskaitseasutuste üheks prioriteediks olnud korruptsioonivastane võitlus, kuid senini on ainult Kaitsepolitsei amet suutnud luua tugeva võimekuse korruptsioonikuritegude uurimiseks ning politsei jääb selles osas Kaitsepolitsei ametist maha ja seda eriti regionaalsel tasandil. Samas annavad viimase paari aasta jooksul politseis toimunud struktuurimuudatused lootust, et ka politsei uurimisvõimekus lähiajal paraneb. Ühtlasi tuleb mainida, et kuigi õiguskaitseorganite töö on olnud tõhus ning neil on õnnestunud paljastada mitmeid olulisi korruptsioonijuhtumeid, tegeletakse peamiselt ühe osapoolena avalikku sektorit (avalikke teenistujaid) puudutavate korruptsioonijuhtumitega, kuid eraettevõtete vahelist korruptsiooni tuvastatakse vähe. Mõlema eelpool mainitud samba puhul on probleemiks ressursside nappus, õiguskaitseasutuste eelarved on piiratud ning kohtuvõimu puhul on kitsaskohaks kohtute abipersonali hulk ja abipersonali puudulik tasustamine.

Avaliku sektori välistest sammastest – **meedia, kodanikuühiskond ja erasektor** – on **tugevaim meedia**. Korruptsiooniteematikat kajastatakse kõigis suuremates meediakanalites ning samuti on uuriv ajakirjandus suutnud paljastada olulisi korruptsioonijuhtumeid. Meedia peamine tugevus seoses korruptsiooni ennetamisega ei ole aga mitte niivõrd juhtumite paljastamine, kuna uuriva ajakirjanduse osakaal Eesti meedias on võrdlemisi väike, vaid avalikkuse teavitamine ning korruptsioonivastaste hoiakute kujundamine.

Kahe ülejäänud samba roll korruptsioonivastase poliitika kujundamisel ning korruptsioonivastastes tegevustes on olnud üpris tagasihoidlik ning kodanikuühiskond ja erasektor on senini keskendunud pigem oma sisemisele arengule. Kodanikuühiskonnas on küll organisatsioonid, näiteks ühing Korruptsioonivaba Eesti, kes on korruptsioonitemaatikaga aktiivselt tegelenud, kuid raske on hinnata nende senise tegevuse mõju ulatust. Kodanikuühiskonna võimekust antud küsimustega tegelemisel piirab suuresti ressursinappus ning enamasti projektipõhine töökorraldus ja ka kodanikuühiskonna üldiselt madal huvi temaatika vastu. Erasektori puhul jääb samuti vajaka soovist korruptsioonitemaatikaga tegeleda, väiksemate ettevõtete jaoks ei ole see prioriteetne küsimus ning süstemaatiliselt on korruptsiooni ennetamisele organisatsioonis lähenenud vaid suuremad ning rahvusvahelised ettevõtted, kellel on selleks tihtipeale praktiline vajadus ja seadusest tulenev kohustus (nt börsiettevõtted).

Üldiselt on pea kõigi sammaste puhul **tugevaimad näitajad läbipaistvus ja sõltumatus**. Need on tugevamad seaduse aspektist vaadelduna, kuid jätavad praktikas paraku soovida. Riigiasutuste läbipaistvuse üheks oluliseks aluseks on avaliku teabe seadus, mis sätestab, milline teave peab olema avalik (eelarved, palgad, dokumentide registrid jne), ja teiseks tähtsaks komponendiks süstemaatiline veebilehede kasutamine info avalikustamiseks ning info reeglina hea kättesaadavus. Negatiivse poole pealt tuleb läbipaistvuse osas aga mainida, et kohati on veebilehed ülesehituselt keerukad, mistõttu võib konkreetse teabe leidmine olla raskendatud ning esineb ka juhtumeid, kus teave on ebatäpne, kättesaamatu või aegunud. Oluline läbipaistvusega seotud probleem on seotud rahade kasutamise või eraldamisega avalikus sektoris ning poliitikas, näiteks ei ole praktikas piisavalt läbipaistvad avalikud hanked ning erakondade ja valimiskampaaniate rahastamine.

Mis puudutab erinevate **institutsioonide sõltumatust**, siis on ka siinkohal õigusraamistik üsna tugev. Sellest hoolimata esineb praktikas mitmeid kitsaskohti, näiteks avaliku teenistuse mittepoliitiliste ametikohtade politiseerimine, mis esineb teravamalt eelkõige kohalike omavalitsuste tasandil. Ühtlasi on murettekitav asjaolu, et kodanikuühendused tajuvad riigilt või kohalikelt omavalitsustelt lühiajalise rahastuse vastuvõtmisel teatavat vajadust enesetsensuuriks ning ei julge seega alati täiel määral oma arvamust avaldada, kui see on rahastajate tegevuse suhtes kriitiline. Samuti on mõnevõrra problemaatiline ka asjaolu, et Justiitsministeerium vastutab esimese ja teise astme kohtute haldamise, sh eelarve eest ning Rahandusministeerium peab eelarveläbirääkimisi tema üle järelevalvet teostavate institutsioonidega nagu Riigikontroll ning Õiguskantsleri Kantsleil.

Mis puudutab erinevate **institutsioonide finantsvahendeid**, siis tuleb arvesse võtta uuringu teostamise aega: intervjuud tehti pärast majanduslangust, mis põhjustas riigiasutustes mitmeid suuri eelarvekärpeid ning vähendas ka meedia- ja kodanikuühiskonna organisatsioonide ressursse. Välja võib tuua mitmeid vahenditega seotud kitsaskohti: näiteks kohtusüsteemi ja seadusandliku võimu abipersonali piisavusega seotud probleemid, kohalikesse omavalitsustesse kvalifitseeritud personali leidmise ja palkamisega seonduvad küsimused, avaliku teenistuse vertikaalsete karjäärivõimaluste piiratus, erinev juurdepääs avalikele teenustele regioniti, kodanikuühenduste rahastamine jätkusuutlikkuse küsimus ja õiguskaitseasutuste ressursside nappus ning õiguskaitseametnike majanduslanguse ajal vähenenud palgad ja laienenud tööülesanded. Siiski tundub, et ressursside piisavus ei ole ainus küsimus ning samavõrd oluline kitsaskoht on ka olemasolevate ressursside võimalikult tõhus ja läbimõeldud kasutamine.

Korruptsiooni ennetamise seisukohalt äärmiselt olulist **institutsioonide vastutuse** aspekti tugevdab mitme sellise institutsiooni nagu Riigikontrolli, Õiguskantsleri Kantsleil ning Kaitsepolitseiameti töö tõhusus, vastutuse süsteemi nõrgim lüli näib aga olevat parlamentaarne kontroll täidesaatva võimu üle.

Esimene aspekt on osaliselt tingitud omavahel tihedalt läbipõimunud täidesaatvast ja seadusandlikust võimust ning erakondadest, mille tõttu valitsuse üle teostatav parlamentaarne kontroll on tihti formaalne ega paljasta tegelikke probleeme, ning osaliselt ka parlamendi institutsionaalse võimekuse piiratusest seadusloome ja järelevalve küsimustes (saadikute ning parlamendi komisjonide abipersonali piisavuse küsimus).

Eesti korrupsioonivastase võimekuse üheks **nõrgimaks lüliks on erinevate institutsioonide korrupsiooni ennetusele suunatud meetmed**: ühelt poolt on need seotud iganenud korrupsioonivastase seadusega, mille uuendamine on olnud päevakorras viimased paar aastat, kuid milleni ei ole siiani jõutud. Olgugi et korrupsioonivastane seadus sisaldab mitmeid olulisi eeskirju korrupsiooni ennetusele suunatud meetmete kohta (näiteks avalike teenistujate ametiväliste tegevuste piirangud ja majanduslike huvide deklaratsioonid), võib nende kohaldamine osutada probleemseks (näiteks majanduslike huvide deklaratsioonide andmete õigsuse kontrollimine, segane kingituste regulatsioon ja tõhusa väärkäitumisest teavitajate kaitse puudumine). Ühtlasi puuduvad eeskirjad muude korrupsiooni ennetusele suunatud meetmete kohta (näiteks külalislahkust käsitletakse ainult kohtunike ja Õiguskantsleri Kantselei eetikakoodeksis ja puudub lobireeglite regulatsioon). Probleemsemad sambad hõlmavad korrupsiooni ennetusele suunatud meetmete seisukohalt vaadelduna valimiskomisjone, kus spetsiaalsed korrupsiooni ennetusele suunatud meetmed on peaaegu olematud, kuid mida iseloomustab siiski eetiline korraldus, ja kodanikuühiskonda ning erasektorit, kelle huvi korrupsiooniküsimuste vastu on üsna väike.

Rääkides erinevatest korrupsiooniteemat puudutavatest koolitustest, tuleb nentida, et seni on eetika-koolitused keskendunud pigem avalikule teenistusele, laienedes viimasel ajal järk-järgult ka avalikule sektorile üldiselt, mõned koolitustegevused toimuvad ka meedia- ja vähemal määral erasektoris. Siiski puudub koolitustegevuste osas järjepidevus. Suurim kitsaskoht seoses koolitustega puudutab aga laiemalt üldsuse harimist. Kuigi meedia on teinud võrdlemisi head tööd korrupsioonijuhtumite kajastamisel, on valitsusasutuste poolne tavakodanike informeerimine korrupsiooniteemadest vähene ja sellega seonduvaid küsimusi ei käsitleta ka koolide õppekavades.

Soovitused

Mis aitaks Eesti korruptsioonivastase võimekuse süsteemi tugevamaks muuta?

- ✓ Korruptsiooni- ja eetikaküsimused peaksid olema esindatud eri tasandi õppekavades (väärtuspõhine haridus) ning era- ja avaliku sektori ning kodanikuühiskonna koostöös tuleks välja töötada üldsuse korruptsiooni- ja eetikaalase harimise strateegiline kava.
- ✓ Poliitiline kultuur vajab parandamist ning peaks tekkima poliitilise ringkonna initsiatiiv korruptsioonialaste reformide algatamisel. Erakonnad, Riigikogu ja valitsus peaksid suutma eelkõige poliitikuid endid puudutavates, korruptsiooni ja läbipaistmatusega seotud küsimustes avalikkust rahuldavaid lahendusi pakkuda (erakondade rahastamine, Riigikogu liikmete eetikakoodeks, lobireeglid).
- ✓ Peaks tekkima tugevam initsiatiiv erasektori ja kodanikuühiskonna koostööks korruptsiooni ennetamisel ja nende kaasamiseks avaliku sektori poolt. Erasektori ja kodanikuühiskonna korruptsioonivastase võimekusega seotud probleemid ning nende lahendamine peaks olema prioriteet mitte ainult nendele valdkondadele endile, vaid ka avalikule sektorile.

Seadusandlik võim

- ✓ Tuleks luua Riigikogu liikmete eetikakoodeks ning mehhanismid selle jõustamiseks ja rikkujate sanktsioneerimiseks. Eetikakoodeks peaks olema avalikkusele kergesti kättesaadav.
- ✓ Tuleks tõsta Riigikogu analüütilist võimekust piiratud tugipersonali küsimuse lahendamise abil. See võimaldaks Riigikogul seadusloomes efektiivsemalt oma rolli täita ning suurendaks Riigikogu võimekust täidesaatva võimu üle järelevalve teostamisel.
- ✓ Riigikogu peaks haarama initsiatiivi korruptsioonivastaste reformide algatamisel, pöörama rohkem tähelepanu poliitilise sfääri läbipaistvuse suurendamisele suunatud regulatsioonidele (erakondade rahastamine, lobireeglid jm) ning avalikkuse usalduse tugevdamisele Riigikogu vastu.

Täidesaatev võim

- ✓ Korruptsiooniennetusliku tegevuse korraldamisel peaks seadusest tulenevat kesksel juhtrulli kandma Justiitsministeerium, kes vastutaks ka korruptsiooniennetusele suunatud seaduste ühetaolise rakenduspraktika kujundamise eest, pakkudes järjepidevalt erinevatele sihtgruppidele koolitusi ning nõustamist.
- ✓ Tugevamalt rakendada era- ja kolmanda sektori kaasamist õigusloome ja õiguspoliitika kujundamisse.

Kohtuvõim

- ✓ Esimese ja teise astme kohtute haldamine tuleks lahutada täitevvõimust (Justiitsministeerium) ning luua iseseisev kohtuhalduskeskus.
- ✓ Tuleks saavutada stabiilsem ning motiveeritum abipersonal (kohtusekretärid, nõunikud) ametnike arvu tõstmise ja täidetavatele tööülesannetele vastava palgataseme tagamise abil.

Avalik sektor

- ✓ Tuleks läbi viia haldusreform ning vähendada kohalike omavalitsuste arvu. See aitaks ressursse efektiivsemalt kasutada ning tõstaks omavalitsuste võimekust ja kompetentsi korruptsiooniprobleemidega tegelemisel ning korruptsiooni ennetamisel.

- ✓ Tuleks luua tugevam korruptsioonist ja muust väärkäitumisest teavitajate regulatsioon, mis tagaks piisava kaitse teavitajale ning näeks ette hüvitismeetmed võimaliku tagakiusamise korral.
- ✓ Riigihangete regulatsioon tuleks tervikuna üle vaadata ning muuta selgemaks, et vähendada korruptiivset manipuleerimisohtu. Tuleks taasalgatada arutelu hangete tsentraliseeritud korraldamise üle, kuivõrd hankimispädevus on (eriti kohaliku omavalitsuse tasandil) madal.
- ✓ Tuleks vastu võtta uus korruptsioonivastane seadus ning avaliku teenistuse seadus.
- ✓ Tuleks luua avaliku teenistuse eetikanõukogu.
- ✓ Töötada välja selgemad suunised korruptsiooni ennetavate reeglite rakendamisel (nt kingituste ja muude soodustuste vastuvõtmine, ametiisikute ringi määratlemine jmt).

Õiguskaitseasutused

- ✓ Suurema sõltumatuse tagamiseks tuleks piiritleda õiguskaitseasutuste juhtide ametisse nimetamise maksimaalne kordade arv. Sarnaselt ringkonna- ja riigikohtu esimehe ametikohaga peaks ametisse nimetamine piirduma ühe korraga.

Valimiskomisjonid

- ✓ Tuleks kaaluda valimiskomisjonide liikmetele keskse käitumiskoodeksi loomist, et ühtlustada pehmete regulatsioonidega komisjonide standardeid. Koodeks peaks olema hõlpsalt leitav ning kättesaadav ka avalikkusele.
- ✓ Tuleks tagada e-valimiste stabiilne finantseerimine ning liikuda projektipõhiselt rahastamisskeemilt stabiilsemale. See aitaks tõsta e-valimiste turvalisust ning käia kaasas tehnoloogiliste arengutega.

Õiguskantsler

- ✓ Õiguskantsler saaks suurendada oma tegevuse mõju, teavitades üldsust ning sihtgruppe laiemalt hea haldustava kohaldamisest ning hea praktika näidetest.

Riigikontroll

- ✓ Suurendada Riigikontrolli sõltumatust eelarveläbirääkimistel ning anda Riigikontrolli eelarve otsustamise õigus Rahandusministeeriumi käest Riigikogule.

Erakonnad

- ✓ Tuleks tõhustada erakondade rahastamise järelevalvet. Kampaniakulude aruanded peaks muutuma senisest detailsemaks, sisaldades ka ühikukulusid.
- ✓ Tuleks tõsta erakondade rahastamise järelevalve komisjoni institutsionaalset võimekust läbi tugi-personali suurendamise. Samuti tuleks antud komisjon muuta apoliitiliseks, st erakondade poolt nimetatud esindajad peaksid komisjonis moodustama vähemuse.
- ✓ Keelatud annetuste vastuvõtmine tuleks taaskriminaliseerida, et tagada õiguskaitseasutustele piisavad võimalused erakondade rahastamisega seotud süütegude uurimisel.
- ✓ Erakondadele tehtavatele annetustele tuleks seada summapiirang.
- ✓ Erakonnad peaksid valimisplatvormides suuremat tähelepanu pöörama korruptsioonivastastele reformidele ja tegevuste algatamisele.

Meedia

- ✓ Leida võimalusi meediastipendiumide loomiseks või fondide toetuste saamiseks, et edendada uuri- vat ajakirjandust.
- ✓ Erialaorganisatsioonid peaks pöörama suuremat tähelepanu professionaalsema meedia edendamisele ning oma liikmetelt kõrgemate standardite nõudmisele, sh korraldades eetikakoolitusi ajakirjanikele.

Kodanikuühiskond

- ✓ Kodanikuühiskonna rahastamisel tuleks liikuda projektipõhiselt finantseerimiselt stabiilsema finantseerimissüsteemi poole. See tõstaks ühenduste jätkusuutlikkust ning seeläbi ka kompetentsi.
- ✓ Tagada tuleks selgem ning rohkematele vabähendustele kättesaadav tulumaksusoodustuste saamise võimalus.
- ✓ Kodanikuühenduste riigieelarvest rahastamine tuleks muuta ühtseks ning läbipaistvaks, luua mh riigi ja KOV eelarvest eraldatud toetuste avalikustamise süsteem.
- ✓ Senisest enam tuleks tähelepanu pöörata kodanikuühenduste eetiliste standardite tõstmisele ja arendamisele. See aitaks vähendada pettusi ja ressursside väärkasutust kolmandas sektoris.

Erasektor

- ✓ Ettevõtted peaksid laiemalt tähtsustama korruptsiooni ennetamiseks tarvitusele võetavaid sisetmeetmeid (riskide kaardistamine, korruptsioonivastane programm ning sisekontroll).
- ✓ Paralleelselt väärkäitumisest teavitajate kaitse tugevdamisega avalikus sektoris tuleks üle vaadata kaitsemeetmete piisavus erasektoris.
- ✓ Erasektori ja eeskätt ettevõtete vahelise korruptsiooni olemuse selgitamisele tuleks pöörata nii erasektori kui ka riigi poolt suuremat tähelepanu ning rõhutada vajadust teavitada õiguskaitseasutusi avastatud rikkumistest.
- ✓ Erasektor peaks haarama tugevamalt initsiatiivi riiklike korruptsiooniennetusele suunatud reformide algatamisel ja suunamisel.
- ✓ Eetikat ja korruptsiooniennetust puudutavad küsimused tuleks tugevamalt sisse viia majanduse ning ärijuhtimise kõrgkooliõppekavadesse.

Ühing Korruptsioonivaba Eesti
Transparency International Estonia

Lootsi 11, 10151 Tallinn
info@transparency.ee
+372 6 116 020
www.transparency.ee

Kriminaalpreventsiooni ning
kuritegevuse vastase võitluse programm.
Euroopa Komisjoni siseasjade
peadirektoraat

Avatud Eesti Fond
Open Estonia Foundation